

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 6. АПРИЛА 1886.

* ГОДИНА XI. *

ПОЗОРИШТЕ

* БРОЈ 55. *

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Извлази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно.

ДИМИТРИЈЕ РУЖИЋ И ДРАГА РУЖИЋКА.

Кад се човек, после већег и бујнијег дела живота свог, обазре натраг; кад оно доба, у ком се развијао и отимао, озбиљно промотри; кад свој досадашњи рад пред очи своје развије и обележје му да; кад се, једном речи, сам собом почне да разрачунава, и до тога дође, да му живот не само није прохода узалуд, већ да га је утрошио у корист другима, а можда никако у своју — тај може онда с ведрим челом погледати и у будућност, у ону будућност, која се пружа у некрај, и коју ми људи називамо незаборав, у великим приликама како несамртност.

Сваки јавни рад подвргава се и јавној оцени, и ако је успех повољан по огромну већину народну, онда неће изостати ни јавно признање. Та и на шумном пољу оне јавности, где стечену славу обично много њих главом плате, не изостаје признање ономе, који одржи мегдан. Политика, ратовање, народносни и верски изражaji, друштвене и новчане околности побуђују свака на изазивање и на делање. Па и ту је осигурана слава ономе, који се у борби одржи, ма да у многим народним слојевима отима очајање маха са уништеног благостања. Радовања, општег радовања нема ту; јер тамо, где се лију горке сузе, где се пролива крв, где се опстанак тамани — тамо не може срце веселије да закуца, и све приређене свечаности само су лажна превлака, којом се покрива и забаштује велика, свеопшта срећа.

Како ли се од тих свечаности разликују усклици, који се тичу човека, који је на просветном пољу себи стекао заслуге! Сваки корак у животу му истоветан је с просветним напредовањем народним и она весела лица, они искрени усклици, на које наилази, јасан су доказ народног одбравања, народног задовољства. Па да такав човек не осети живље куцање у својим грудима? Ах, та како не! Куд он пролази, отију се сузе; где се он појави, лече се ране; где је он, расте с умним развитком и опште благостање.

А такво признање заслужује сваки труденик на просветном пољу; сваки онај, који је допринео к умном и моралном развитку народа

свог. Од школника, тог првог видара, па до представника уметности и песништва, сваки то приноси себе самог на олтар народног развитка. Поборници на сваком пољу заслужују равног признања, јер сваки чини по убеђењу што је најбоље.

Тако и ми одјемо данашњим даном признање, јавно признање поборницима на просветном пољу. Они то заслужују у пуној мери. Четврт века, а од свог рођеног доба најбољи део, утровиши у изображавање, обавештавање народно, будити му свест, народносно осећање, гладити му обичаје и појмове му чистити — то је занаста такво дело, које се у кратко не да оценити, али се појмити може, кад се поле озбиљно промисли о њему. И кад се промисли, онда не остаје оном, који има осећаја у себи, ништа друго, до поклонити се таквим људма и од срца им кликнути: Хвала вам!

Да кажем коју о струци, којој припадају слаљеници? Држим, да није томе место, ни прилика. Али толико морам рећи, да новија естетика досуђује глумовању исто тако важно место, као год и осталим огранцима својим: вајарству, скипци, сликарству, пејмарству и песништву. И тако се може рећи, да се и у глумовању постигнути може врхунац човечијег духа, кад су се једаред у томе сложили и — научењаци.

*

Какве ли промене нису проживели; шта све нису, ако и привремено, бивали; како су големо напредовали и на послетку дошли до степена савршенства од оног доба, кад су Димитрије Ружић као Иван у Стеријиним „Хајдучима“, а Драгиња Ружићка као Вукосава у Стеријином „Боју на Косову“ први пут ступили на вреле даске, на којима се приказује свет!!

Сав низ карактера, којима су за четврт века живота дали, да богме, да се неда изнети, али важније карактере можемо забележити, та они су право обележје њиховог рада, они су јасно огледало онога, што су умeli и што су учинили. Међ Ружићеве главније карактере спадају: Ђурађ Бранковић, Доспетије, Стари бака, Пантелија, Јован

(Низ бисера), Миленко, Максим Црнојевић, Петар Сегединац, Стеван последњи краљ босански, Раша Ферерије, Болинброк, др. Робин, Робен (Записници Ђаволови), Франа Мор, Шајлок, Кин, Лудвиг XI, Ромео, дон Цезар од Базана, Филип Дерблей, Отело, Фабрицијус, Фердинанд (Сплетка и љубав), Гренгоар, Кенигсмарк (Сан и јава), Лир, Сигмунд (Живот је сан), Виљем Тел, Цар Јован и још многи други, можда тако исто важни. А скоро ћемо га видети и у приказивању Мефистофела, Хамлета и још других, тако рећи, најтежих карактера позоришних.

Тако нам се исто не да, да изнесемо пред свет све оне карактере, у којима је гђа Ружићка ступила на позоришту: И ту ћемо се ограничити само на мањи број: Фема (Шокондрена тиква), Мејрима, Париски колотер, Мила, Обрштар од 18 година, Виконт Леторијер, Орсина (Емилија Галотијеве), Јевросима (Максим Црнојевић), Јелисавета кнегиња црногорска, Малброва, (Чаша воде), Јелисавета (Марија Стјуартова), Маргарита (Нелска кула), Жервеза (Звонар богоједичне цркве), Мадлена (Шариски кочијаш), Маријана, Милфордова (Сплетка и љубав), грофица Отрвал (Женски рат), Магдалина (Марија и Магдалина), Јакинта (Крвави престо), Мара (Петар Сегединац), војводкиња Буњонска (Адијена Лекувревова), Ида Рајхолдова (Фабрицијусова ћерка), Илка (Цар Јован).

Леп је то низ, велики су то карактери, уметнички је то успех — с правом се могу онда и поносити, јер имају чиме, и ја могу с најмирнијом савешћу применити на њих своје речи, које сам у почетку изрекао: Димитрије и Драгиња Ружић, разрачунавајући се с досадашњим животом и радом својим, могу поуздано и с ведрим целом гледати у будућност.

*

А ми, који са слављеницима такође славимо просветни догађај у друштвеном развитку свом, ми се радујемо што нам је дозволила судба, да се можемо подићити с њима. Радујмо се, што смо живи дочекали тај свечани дан, а

радујмо се још већма, што су они чили и здрави, и што у том имамо јемства, да ће на досадашњој стази истрајати обоје, и Димитрије Ружић и Драгиња Ружићка. Радујмо се искрено — та то нам не може кратити нико — што су још у пуној снази, те је, као што се надам, још далеко оно доба, да им се ода највеће поштовање; или — као покојницима.

Човечија благодарност била је увек таква, да се својих великих ъуди сетила тек онда, кад их више није било; шта више, она је тако ударила странпутицом, да јој је чисто неправо било, што се који великан постарао за себе, те није спао на варљиву помоћ ъудску, нити ју је тражио. Немци су Шилера волели и обожавали још за живота, јер их је увек требао, а имућног Гете-а нису марили, јер он није требао њих. Па каква је вајда била Шилеру што су га баш тако волели? Материјално стање било му је обезбеђено — после смрти.

Оно стоји и то, да где који још за живота улазе у дворану славе, а где који тек после смрти; али стоји и то, да се од оних, који су још за живота доспели у ту дворану, после смрти већина избаци опет напоље, и да се тек мало њих одрже на свом месту. Али где сав народ, где сви слојеви његови једнодушно кличу: Достојан је! ту му је онда осигурано место, и доцнији нараштај радовање се само, кад речима и делом може да потврди пресуду својих предака.

Наши слављеници извојевали су себи тешко и трудно своје место, и ако се данас крепко на њему држе, знак је, да је у њима животне снаге за дуги низ година, а знак је и тај, да своје место мисле још већма учврстити и накитити — та они су га сами и заслужили. Нико није био постолје данашњој слави њиховој, из сопствене су снаге дигли и одржали, а што народ српски у њима ужива и што их слави, показује само, да појми своје дичне синове и кћерце, и да радо одаје ономе признање, ком и припада.

Слава им!

Милан Савић.

НА ПОЗОРНИЦИ И У ЖИВОТУ.

ШАЉИВА ИГРА У ЈЕДНОМ ЧИНУ, НАПИСАО М. Џ. М.

(Свршетак.)

Душан. Но, но, не бојте се, нисте ви баш тако осетљиви.

Петровићка. (Станићу и Станићки.) И ви допуштате то, да мене у вашој кући тако руже? Мене, која сам од вајкада пријатељ вашој кући, (Даничи) теби још пријатељица из детињства коју си досад увек тако радо примала —

Станићка. Јер те нисам упознала и видела у правој боји твојој, претваралице лукава!

Петровићка. Господине Станићу! И ви то све гледате и слушате! О, тешко мени, шта морадох дочекати! (Плаче.)

Станић. И мило ми је што се и моја жена

већ једном освестила и упознала вас! Ја сам јој то већ одавна рекао!

Петровићка. (Убрзше суз.) Добро! Кад је тако даље, онда знајте, да нија нисам спала на вас! Овога пута је моја нога последњи пут крочила преко вашега прага! Збогом, госпођо Станићко, тражите себи бољу и вернију пријатељицу! (Одјури у јарости)

Станићка. Срећан вам пут, госпођо! За таком знам да нећу зажалити!

ПОСЛЕДЊА ПОЈАВА.

Станић, Станићка, Даница и Душан.

Станић. Сад ми је све јасно! Сад знам зашто се тако узмувала данас по нашој кући.

Станићка. За то-ли је и мене толико испитивала?

Душан. Бо'ме није ни мене поштедила!

Станић. Но сад хвала Богу само кад смо је се опростили једном. Но, верујеш-ли још и сад у верност твоје „пријатељице из детинства“, или боље рећи свога злог духа? Она ти је увек била искрена, а муж —

Станићка. Не, не верујем! Опости ми, драги мужу! Сад сам се уверила, да си ти најбољи муж и најбољи отац. Одсад ћу само за тебе да живим и за своју децу. (Загрли их.)

Завеса пада.

ЛИСТИЋИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(*Отело.* Трагедија у пет чинова, написао Виљем Шекспир. Прва четири чина превео Г. Гершић, пети А. Хаџић. За српску позорницу удео А. Хаџић.)

Остали смо ју позоришту готово до поладванаест; али је било и вредно: Да је приказана трагедија у целини, остали бисмо за цело до два сата после поноћи, а могли бисмо чути и таквих речи, које нису за свако ухо. Но и овако смо осетили свак мачни уплыв генијалног духа, кад смо му гледали несамртне слике живе на позорници. Велико је уживање Шекспира и читати, ма и у преводу, где се инак губе поједине сјајне тачке из оригиналa, а камо ли гледати му остварене идеје, остварене слике, једном речи њега, Шекспира, онаквог, какав хоће да се прикаже.

Насловну улогу приказао је г. Ружић; он је карактер Отелов схватио потпуно, те је такав и био, како га је песник изнео. Отело је пре свега миран, озбиљан; он мало долази у додир с осталим светом, осим званично. Он је безазлен, верује сваком, та одрастао је и дозрео је у већитом ратовању, у ком је дознао само за један порок, за кукавштину; остали пороци и нитковљуци у опште и не постоје за њега. Он је племеник, те мисли, да сви људи морају осећати и мислiti тако исто, као он. Како му се даље мораје ширити груди, споља тако црне а изнутра тако беле, кад се уверио, да га младо, чисто и красно девојче љуби, и то њега ради, његових врлина, његове храбrosti, његове судбине ради! То је био за њега први часак среће. Он је тако безазлен, да се чисто зачудио, што је у себи нашао неко ново осећање, што је нашао и у себи љубави. О, како се топио у том осећању!

Па како му је онда било, кад су му почели будити гује у грудима — та има их сваки човек — које су отровним зубима халапљиво гризле препуно срце његово, а оптим реповимашибале велику душу његову. Зар се могло онда друкче и свршити!? Та Отело није смрза са Исланда, он је син африкански; под жарким сунцем је угледао света, а по усијаном песку је играо прве игре своје. У њему је нарав лавовска, ни лав неће дирати човека, док није раздражен, али онда тешко сваком. Е тако је и Отело морао смлавити Дездемону, па онда и себе. Како је Ружић Отела претопио у себе, или боље рећи, себе претопио у Отела, показало се на свакој цртици његове игре. Из почетка миран и одан: војник и муж. Он зна само за дужност: војничку и мужевљеву. А кад се у њему пробуди сотона — ала је избијао из ужасних очију оних, ала је потмуло рикао из запенушенih уста оних, ала је био баш прави ђаво, не само по спољашњем облику! Ужасан је био Ружић! — Кад бих навео сваку црту, коју је уметнички истакао, морао бих исписати целу улогу са примедбама о Ружићевом приказу; али то не иде, одвело би ме далеко. Али то не могу пропустити, да му не кажем, да нас је својом игром баш обвезао. Многи, који је Отела познавао из књиге, или који је само знао за Отела, као за ужасно ѡубоморног човека, који дави своју невину жену зато, што је Африканец, дивљак, звер, — из Ружићевог приказа видeo је, да такав Отело није, какав је у замисли његовој; већ да је са свим другима. Ружић је показао, какав је Отело, и то Шекспиров Отело.

(Свршић се.)

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

59. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

ПРЕ ПОЛАСКА ПОЗОРИШНЕ ДРУЖИНЕ НА ПУТ ПРЕТПОСЛЕДЊА ПРЕДСТАВА,
А У КОРИСТ ПОЗОРИШНЕ ДРУЖИНЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 6. АПРИЛА 1886.

Први пут:

ЧЕТИРИ МИЛНОНА РУБАЉА.

ШАЉИВАЦИГРА У 3 ЧИНА, С ПЕВАЊЕМ, НАПИСАО СТЕВАН Ј. ЈЕФТИЋ.

ОСОБЕ:

Јефта Бакаловић, богат трговац	Милојевић.
Стана, жена му	Д. Ружићка.
Смиљана, кћи им	Л. Хаџићева.
Газда Таса, ликерција и зеленаш	Добриновић.
Перса, удовица, по занату проводачиница	Ј. Добриновићка.
Глиша, богаташки син	Марковић.
Милен Димитријевић, мерник	Ђурђевић.
Кузман, слуга му	Петровић.
Влајко, млад адвокат, рођак јефтић и друг миленов	Миљковић.
Ћира, шегрт јефтић	В. Димитријевић.
Сока, куварица у бакаловићевој кући	Д. Бандобранска.
Стари сват	Васиљевић.
Први }	Кестерчанек.
Други } сељак	Стојчевић.
Трећи }	Лазић.
Прва }	З. Милојевићка.
Друга } сељанка	М. Максимовићева.
Трећа }	С. Брикљева.
Четврта }	Д. Николићева.

Сељаци, сељанке, чељад, сватови, цигани, свирачи. — Збива се у Србији, у варошици, у садање време.

У уторак 8. априла пре поласка позоришне дружине на пут последња представа, а преи пут: „ФАУСТ“. Трагедија у 6 раздела, написао В. Гете, превео Милан Савић, за српску позорницу удеспо А. Хаџић. — За овај комад зготвљено је ново одело и набављен је цео прибор уз њега.

Ко од наших поштованих претплатника жељи своја места и за ову представу задржати, нека се изволи това ради пријавити у писарници позор. најдуже до 11 сахода пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 $\frac{1}{2}$ А СВРШЕТАК У 10 $\frac{1}{2}$, САХАТА.